

**ХАРИЛЦАА ХОЛБООНЫ
ЗОХИЦУУЛАХ
ХОРОО**

Авлигаас урьдчилан сэргийлэх нь

Б.Нямдулам /ХХЗХ-ны Хуулийн хэлтсийн шинжээч/

Авлигаас урьдчилан сэргийлэх нь

Гурван асуулт:

- Авлига гэж юуг ойлгодог вэ?
- Авлигын хэлбэр ба төрөл?
- Авлигын шалтгаан юу вэ?

Авлигаас урьдчилан сэргийлэх нь

Үндсэн ойлголт

АВЛИГА:

- Авлига бол хээл хахууль, ашиг сонирхлын зөрчлийн шинжтэй үйлдлүүдийг хамарсан өргөн хүрээтэй ойлголт.
- Авлигын талаар улс орон болгон өөрөөр өөрөөр тодорхойлж зохицуулдаг.
- Авлигыг ойлгох олон нийтийн төсөөлөл нь тухайн улс орны улс төр, эдийн засаг, соёл уламжлалтай нягт холбоотой байдаг.

Хэл зүйн тайлбар:

- АВЛИГА нь ...ёсон бусаар шунаж авсан эд юм

Авлигаас урьдчилан сэргийлэх нь

“Авлига”:

гэж авлигын эсрэг хуулийн 4.1–д заасан этгээд:

- албан тушаалын **эрх мэдлээ хувийн ашиг хонжоо** олоход урвуулан ашиглах;
- бусдад **давуу байдал** олгох;
- иргэн, хуулийн этгээдээс тэрхүү **хууль бус давуу** байдлыг олж авах үйлдэл, эс үйлдэхүйгээр

илрэх аливаа **эрх зүйн зөрчлийг** хэлнэ.

Авлигаас урьдчилан сэргийлэх нь

Авлигын төрөл:

Хүрээгээр нь

- Улс төрийн
- Захиргааны
- Бизнесийн
- Шашины
- Спортын

Хэмжээгээр нь

- Их хэмжээний
- Жижиг авлига

Зохион байгуулалтаар нь

- Зохион байгуулалттай
- тохиолдлын

Системийн шинжтэй авлига
(**Systemic Corruption**)

ХУУЛЬ БУС ДАВУУ БАЙДАЛ

ИРГЭН,
ХУУЛИЙН
ЭТГЭЭД

ХУУЛЬД
ЗААСАН
АЛБАН
ТУШААЛТАН

АШИГ ХОНЖОО

Тендер

Зээлийн сан

Гэрээ

Хууль бус томилгоо
Хууль бус шийдвэр

Мөнгө

Үл хөдлөх хөрөнгө
Үнэт цаас

Хууль бус нөлөөлөл
Хувьцаа

Үнэт эдлэл
Тээврийн хэрэгсэл

Танил тал

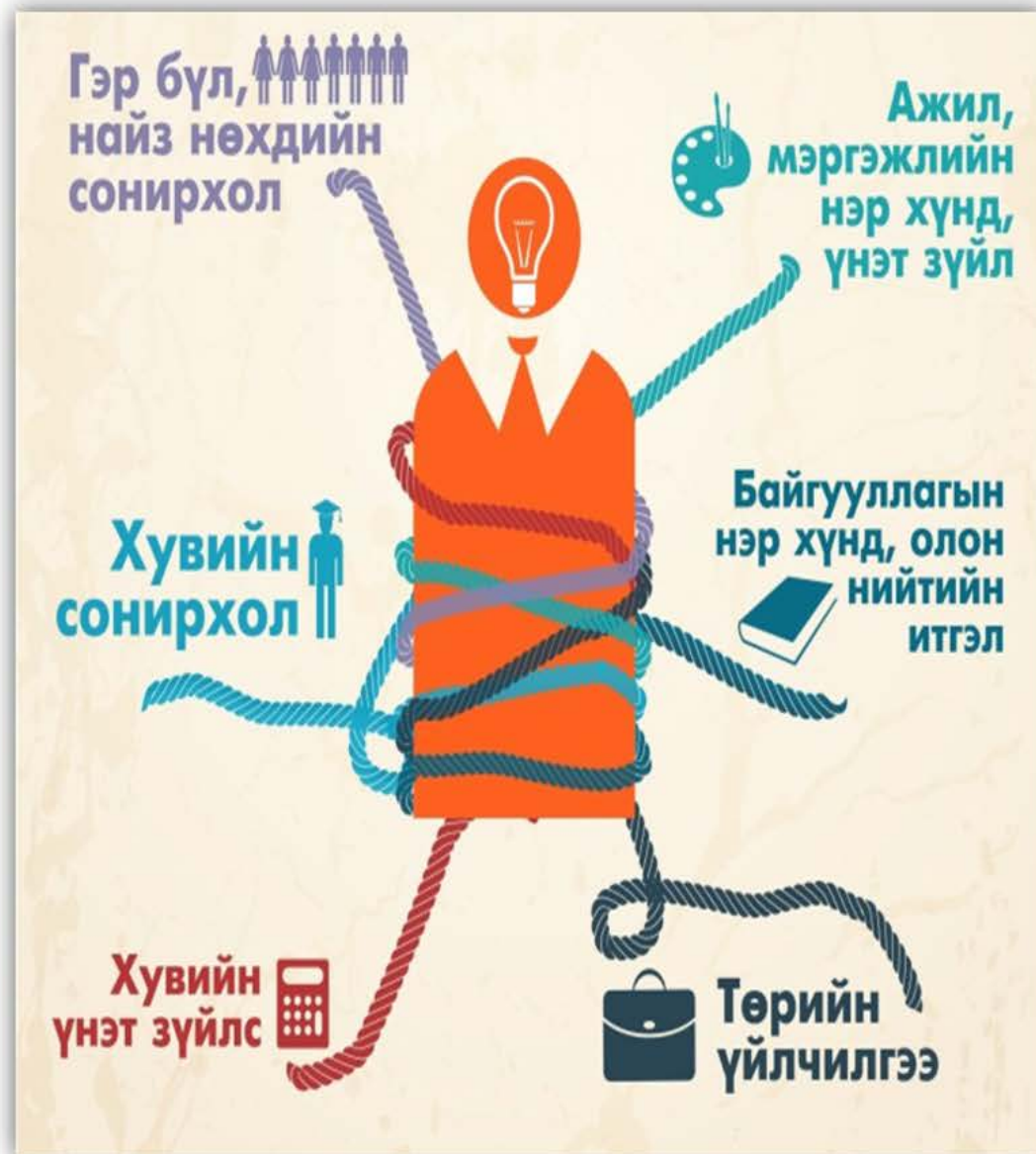
Үнэ төлбөргүй үйлчилгээ

Ашиг сонирхлын зөрчил

“Нийтийн албан тушаалтан албаны бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх үед түүний хувийн ашиг сонирхол нийтийн ашиг сонирхолтой зөрчилдөх болон албан үүргээ тэгш, шударгаар хэрэгжүүлэхэд харшаар нөлөөлж болохуйц нөхцөл байдлыг хэлнэ”

Ашиг сонирхлын зөрчилтэй гэж ойлгогдохуйц нөхцөл байдал

Тухайн нийтийн албан тушаалтан өөрийн нэг ангид сурч байсан болон сурч байгаа этгээд, мөн гишүүнчлэлд нь хамаардаг холбоо, сан, хамтын шийдвэр гаргадаг байгууллага, тэдгээрийн гишүүд, нэг нутгийн хүн гэх зэрэг олон нийтийн зүгээс ашиг сонирхлын зөрчилтэй гэж ойлгохуйц этгээдтэй холбоотой асуудлаар үйл ажиллагаа явуулахыг

Авлигаас урьдчилан сэргийлэх нь

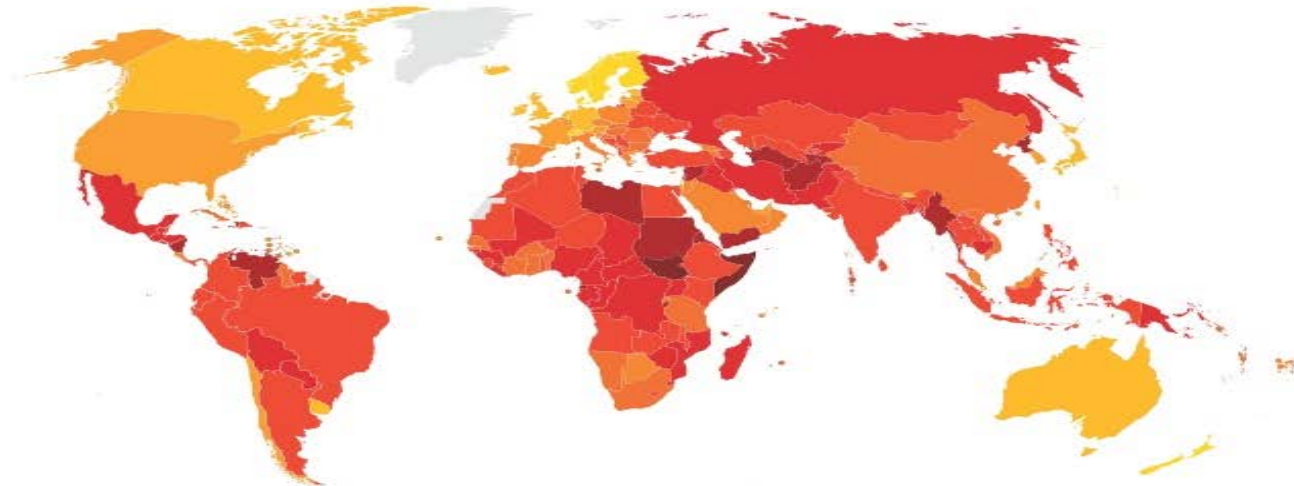
Авлигын илрэх түгээмэл хэлбэр

- Хээл хахууль
- ашиг сонирхлын зөрчил
- Ах дүүсэх
- Давуу эрх, боломж олгох
- Танил тал харах
- Албаны эрх мэдлээ урвуулан ашиглах урвуулан ашиглах
- Албаны эрх мэдлээ хэтрүүлэх шамшигдуулах, төсвийн хөрөнгийг зориулалтын бусаар зарцуулах
- Үндэслэлгүй хөрөнгөжих
- Шан харамж шаардах, авах, эдийн бус давуу байдал олж авах
- бусад

АВЛИГЫН ТӨСӨӨЛЛИЙН ИНДЕКС 2025

Дэлхийн 182 улс, нутаг дэвсгэрийн төрийн салбар дахь авлигын төсөөллийн түвшин.

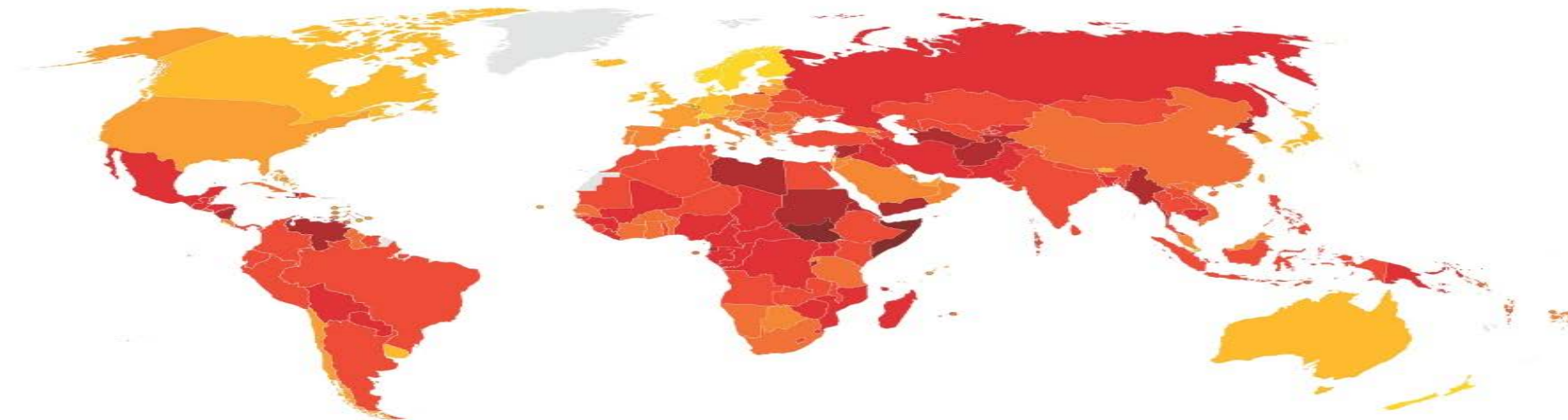

SCORE	COUNTRY/TERRITORY	SCORE	COUNTRY/TERRITORY	SCORE	COUNTRY/TERRITORY	SCORE	COUNTRY/TERRITORY	SCORE	COUNTRY/TERRITORY
89	Denmark	66	France	53	Poland	42	Moldova	35	Brazil
88	Finland	65	Lithuania	52	Malaysia	41	South Africa	35	Sri Lanka
84	Singapore	64	Bahamas	52	Oman	41	Trinidad and Tobago	34	Algeria
81	New Zealand	64	United States of America	50	Bahrain	41	Vietnam	34	Bosnia and Herzegovina
81	Norway	63	Brunei Darussalam	50	Georgia	40	Bulgaria	34	Indonesia
80	Sweden	63	Chile	50	Greece	40	Burkina Faso	34	Laos
80	Switzerland	63	Korea, South	50	Jordan	40	Cuba	34	Malawi
78	Luxembourg	63	Saint Vincent and the Grenadines	49	Malta	40	Guyana	34	Nepal
78	Netherlands	62	Cabo Verde	48	Mauritius	40	Hungary	34	Sierra Leone
77	Germany	62	Israel	47	Slovakia	40	North Macedonia	33	Ecuador
77	Iceland	62	Dominica	47	Vanuatu	39	Albania	33	Panama
76	Australia	60	Latvia	46	Armenia	39	India	33	Serbia
76	Estonia	59	Czechia	46	Kuwait	39	Maldives	32	Thailand
76	Hong Kong	59	Montenegro	46	Morocco	39	Morocco	32	Angola
76	Ireland	58	Botswana	46	Namibia	39	Tunisia	32	El Salvador
75	Canada	58	Qatar	46	Senegal	38	Ethiopia	32	Philippines
73	Uruguay	58	Rwanda	45	Benin	38	Kazakhstan	32	Togo
73	Bhutan	58	Slovenia	45	Romania	38	Suriname	31	Belarus
71	Japan	57	Saudi Arabia	45	Sao Tome and Principe	37	Colombia	31	Djibouti
70	United Kingdom	57	Costa Rica	44	Jamaica	37	Dominican Republic	31	Mongolia
69	Austria	56	Grenada	44	Solomon Islands	37	Gambia	31	Niger
69	Belgium	56	Portugal	44	Timor-Leste	37	Lesotho	31	Turkey
69	United Arab Emirates	55	Cyprus	43	China	37	Zambia	31	Uzbekistan
68	Barbados	55	Fiji	43	Cote d'Ivoire	36	Argentina	30	Azerbaijan
68	Seychelles	55	Spain	43	Ghana	36	Belize	30	Egypt
68	Taiwan	53	Italy	43	Kosovo	36	Ukraine	30	Kenya
								30	Mauritania
								30	Peru
								29	Gabon
								29	Mozambique
								28	Bolivia
								28	Cambodia
								28	Iraq
								28	Comoros
								28	Liberia
								28	Democratic Republic of the Congo
								28	Mali
								28	Tajikistan
								26	Pakistan
								26	Burundi
								26	Turkmenistan
								26	Afghanistan
								26	Haiti
								26	Myanmar
								26	Equatorial Guinea
								26	Nigeria
								26	Korea, North
								25	Syria
								25	Madagascar
								25	Nicaragua
								25	Uganda
								24	Bangladesh
								24	Central African Republic
								24	Paraguay
								24	Republic of Congo
								23	Eswatini
								23	Iran
								23	Lebanon
								23	Chad
								22	Honduras
								22	Russia
								22	Zimbabwe
								22	Guinea Bissau
								21	Mozambique
								21	Cambodia
								20	Comoros
								20	Liberia
								20	Democratic Republic of the Congo
								19	Tajikistan
								17	Burundi
								17	Turkmenistan
								16	Afghanistan
								16	Haiti
								16	Myanmar
								15	Equatorial Guinea
								15	Korea, North
								15	Syria
								14	Nicaragua
								14	Sudan
								13	Eritrea
								13	Libya
								13	Yemen
								10	Venezuela
								9	Somalia
								9	South Sudan

АВЛИГЫН ТӨСӨӨЛЛИЙН ИНДЕКС 2025

Авлигын эсрэг манлайллыг сэргээх 6 зөвлөмж

Хараат бус, ил тод, хүртээмжтэй **шударга ёсыг** хангах

Иргэний нийгэм болон **шүгэл үлээгчдийг** хамгаалах

Улс төр дэх **зүй бус нөлөөллийг** зохицуулах

Төрийн үйлчилгээ, **төсвийн** хяналт, ил тод байдлыг сайжруулах

Авлигын **хохилогчдыг** шударга ёсонд хүрэх боломжоор хангах

Өндөр түвшний авлига болон **хууль бус санхүүгийн урсгалаас** урьдчилан сэргийлэх, илрүүлэх, хариуцлага тооцох

TRANSPARENCY INTERNATIONAL
the global coalition against corruption

АВЛИГЫН ИНДЕКСЭЭР ХАМГИЙН БАГА ҮЗҮҮЛЭЛТТЭЙ ТОП 10 УЛС

Нэгж: Авлигын төсөөллийн индекс (0-100)

1.		Дани	89
2.		Финланд	88
3.		Сингапур	84
4.		Шинэ Зеланд	81
5.		Норвеги	81
6.		Швед	80
7.		Швейцар	80
8.		Люксембург	78
9.		Нидерланд	78
124		Монгол	31

2025 оны байрлал

Эх сурвалж: Transparency International

CNBC
MONGOLIA

АВЛИГЫН ТӨСӨӨЛЛИЙН ИНДЕКС 2025

ХАМГИЙН БАГА ОНООТОЙ 20 УЛС

0 = Авлига ихтэй
100 = Авлига багатай

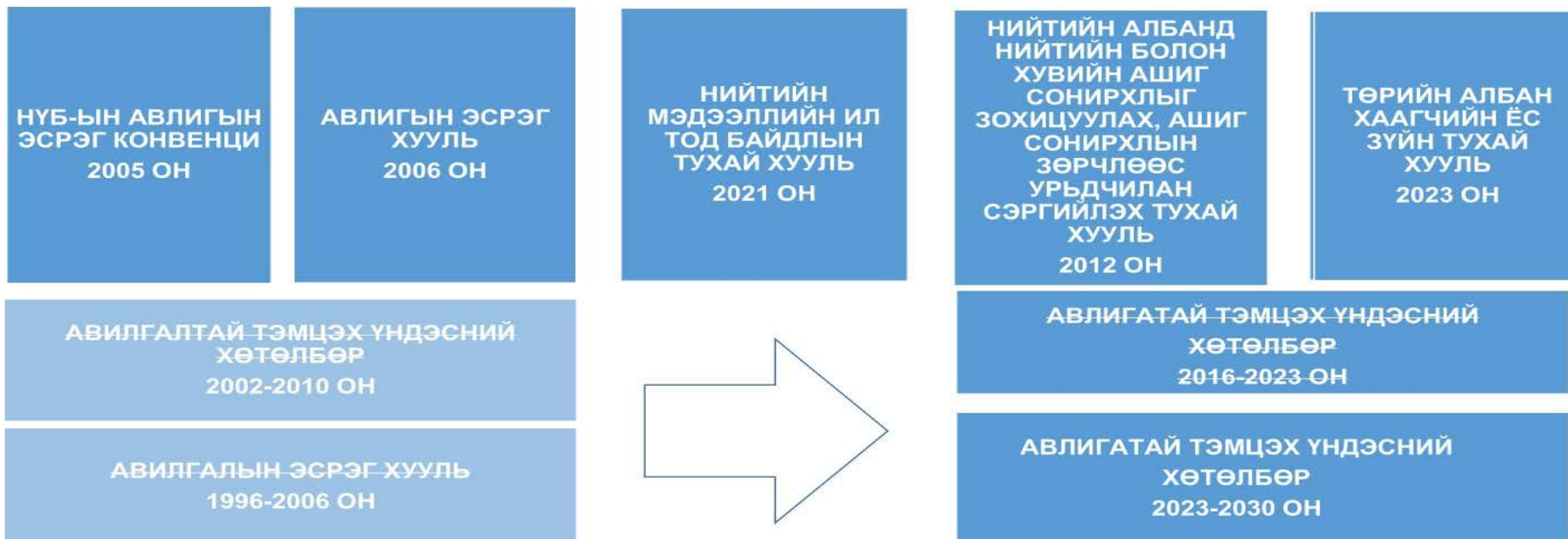
 TRANSPARENCY INTERNATIONAL
the global coalition against corruption

#cpi2025

www.transparency.org

Авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс сэргийлэх нь

ХУУЛЬ ЗҮЙН ОРЧИН

МОНГОЛ УЛС ДАХ АВЛИГЫН ҮНДСЭН ШАЛТГААН

№	Авлигын шалтгаан	2024
1	Хувь хүний хандлага, шуналтай, ёс зүй дутмаг байдал	17.1%
2	Ажилгүйдэл, ядуурал, амьжиргааны түвшин доогуур байдал	14.9%
3	Цалин, хөлс бага	13.5%
4	Хүнд суртал их	6.4%
5	Эрх мэдлээ урвуулан ашиглах	5.3%
6	Хариуцлага тооцдоггүй байдал	5.2%
7	Танил тал, хамаатан садны холбоо	4.0%
8	Тогтолцоо буруу	3.7%
9	Ажлын шат дамжлага олон	3.5%
10	Шударга бус	3.3%
11	Ажлаа хурдан бүтээх хүсэл/ Ажил бүтээх хугацаа удаан	3.3%
12	Бусад	19.8%

МОНГОЛ УЛСАД АВЛИГА ХАМГИЙН ИХ ТАРХСАН ИНСТИТУТ

№	Институцийн нэр	2019	2021	2022	2023	2024
1	Төрийн захиргааны байгууллага яам, агентлаг	35.0	31.7	36.2	39.0	21.7
2	Шүүх	53.3	48.0	50.5	59.0	19.0
3	Эрүүл мэндийн байгууллага	42.6	48.3	52.0	49.6	15.1
4	Улс төрийн нам	33.7	30.5	34.2	44.5	14.7
5	Газрын алба	42.9	41.8	48.9	55.0	14.7
6	Боловсролын байгууллага	32.9	32.7	37.1	34.3	11.2
7	Нутгийн захиргааны байгууллага	19.6	22.2	26.1	28.0	10.9
8	Гаалийн байгууллага	48.0	36.9	46.4	47.1	10.4
9	Цагдаагийн байгууллага	33.9	35.3	41.6	35.3	9.8
10	Прокурорын байгууллага	33.2	29.8	30.0	36.5	8.0
11	Хэвлэл мэдээллийн байгууллага	19.5	16.1	22.8	27.2	7.9
12	Татварын байгууллага	26.7	26.5	28.8	23.2	7.3
13	Мэргэжлийн хаяналтын байгууллага	44.6	33.4	39.7	18.4	6.7
14	Төрийн бус байгууллага	6.6	11.6	11.3	10.0	3.6
15	Хувийн хэвшил	6.5	10.5	9.9	11.0	3.4
16	Бусад		0.1	0.2	3.7	0.8

...НЭГДЭ

₮5.02 их наяд

Авлигын гэмт хэргийн улмаас
2022 онд улсын төсөвт учирсан
нийт хохирол

АТҮ-аас 2022 онд мөрдөн шалгах
ажиллагааны явцад нөхөн
төлүүлсэн мөнгөн дүн

₮2.4 их наяд

₮2.4 ИХ НАЯД ХЭР ИХ МӨНГӨ ВЭ?

Нийт 632,542 ахмад бүрт 1 удаа
₮3,753,110 олгох

0-3 насны хүүхэдтэй 632,542
ээж бүрт 1 удаа тэтгэмж
₮4,498,316 олгох

348мВт-ын хүчин чадалтай
дулааны станц
9 ш шинээр барих

36 хүний суудалтай YINLONG
ENERGY цахилгаан автобус
4,746 ш худалдаж авах

Авлигыг таслан зогсооход хүн бүрийн оролцоо чухал **₮110**

Урьдчилан сэргийлэх соён
гэгээрүүлэх хэлтэс

2,473,815,546,174 ₮

238,689,979,559 ₮

АВЛИГАТАЙ
ТЭМЦЭХ ГАЗАР

2024 ОНД НӨХӨН ТӨЛҮҮЛСЭН ХОХИРЛЫН ХЭМЖЭЭ

240,940,060,451 ₮

АВЛИГЫН ХОР ХӨНӨӨЛ, ШАЛТГААН

₮ ЭДИЙН ЗАСАГ

- Хувийн хэвшлийнхний хууль зөрчдөг, шударга бус аргаар өрсөлдөх, авлигаар шийдэх гэж оролддог байдал
- Эдийн засгийн буруу бодлого
- Хувийн хэвшлийн үйл ажиллагаан дахь төрийн оролцоо их
- Эдийн засгийн тааламжгүй нөхцөл: амьдралын өртөг хурдацтай өсөх
- Төрийн албан хаагчид бага цалин, орлоготой байх
- Ядуурал
- Барааны хомсдол
- Бизнесийн орчин тааламжтай бус, тогтворгүй байх

УЛС ТӨР

- Улс төрчдийн авлигатай тэмцэх хүсэл зориг сул
- Төрийн албаны тогтворгүй байдал
- Нийгмийн баялгийн шударга бус хуваарилалт
- Төрийн албан дахь улс төрийн намын нөлөөлөл
- Улс төр, бизнесийн бүлэглэлийн үйл ажиллагаа
- Улс төрийн томилгоо
- Төрийн өндөр албан тушаалтнууд эрх мэдэл, нэр нөлөөгөө худалддаг байдал
- Бусад...

НИЙГЭМ СОЁЛ, ЁС ЗҮЙН

- Иргэдийн ёс суртахууны доройтол
- Уламжлалт сэтгэлгээ, зан заншил
- Ашиг сонирхлын зөрчилд өртөх магадлал өндөр
- Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн доройтол
- Авлигыг мэдээлэхийг хүсдэггүй
- Танил тал харсан байдал
- Иргэд боловсрол болон эрх зүйн мэдлэг дутмаг байх
- Бусад...

Авлигын эсрэг

Үгүй гэж хэлээд өөрчилъе! ☎ 110

Бидний үүрэг

Иргэн, хуулийн этгээдийн мэдээлэл авахаар гаргасан хүсэлтэд бүрэн дүүрэн хариулт өгөх

**Хууль тогтоомжийн хүрээнд байгууллагын
нийтэд ил тод байх ёстой
мэдээллийг цаг тухайд нь түгээх**

Иргэн ямар мэдээлэл авах эрхтэй вэ?

Төрийн байгууллагын
үйл ажиллагаатай
холбоотой мэдээлэл

Төрийн байгууллагын
хүний нөөцтэй
холбоотой мэдээлэл

Төрийн байгууллагын
төсөв санхүүтэй
холбоотой мэдээлэл

Төрийн болон орон
нутгийн өмчийн
хөрөнгөөр бараа, ажил,
үйлчилгээ худалдан
авах ажиллагааны
талаархи мэдээлэл

Төрийн албан хаагчийн
хувийн ашиг сонирхол
хөрөнгө, орлогын
мэдээлэл

ХАРИЛЦАА ХОЛБООНЫ
ЗОХИЦУУЛАХ
ХОРОО

 ХОЛБОО БАРИХ
976-11-304258, 1800-1858

 САНАЛ ХҮСЭЛТ
Илгээх

Хайх...

БИДНИЙ ТУХАЙ ▾

ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙ ▾

ЗОХИЦУУЛАЛТ ▾

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ ▾

НЭЭЛТТЭЙ МЭДЭЭЛЭЛ ▾

ХЭРЭГЛЭГЧ ▾

МЭДЭЭ, МЭДЭЭЛЭЛ

Нүүр / НЭЭЛТТЭЙ МЭДЭЭЛЭЛ / Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагаа

НЭЭЛТТЭЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Үйл ажиллагаа

Төсөв санхүү

Хүний нөөц

Худалдан авах ажиллагаа

Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагаа

 2022-04-23

Авилгын эсрэг үйл
ажиллагааны төлөвлөгөө,
тайлан

Авлигаас урьдчилан
сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх
үйл ажиллагаа

Хууль тогтоомж

Харилцаа холбооны
Зохицуулах Хороо

Авлигын хор хөнөөл

- Хүний эрх, эрх чөлөө зөрчигдөнө
- Шудрага байдал, хууль ёс алдагдана
- Ядуурлыг бий болгоно
- Хөрөнгө оруулалт багасна
- Эдийн засгийг сулруулна
- Төр засаг, төрийн байгууллагад иргэдийн итгэл буурна
- Төрийн албан хаагчдын ёс зүйн хэм хэмжээ буурна

Авлигатай
тэмцэх газар

Цагдаагийн
ерөнхий газар

АВЛИГЫН ЭСРЭГ ТАНЫ ОРОЛЦОО

АЖИГЛАХ

МЭДЭЭЛЭХ

ХЯНАХ

 110

Авлигын эсрэг

НЭГДЬЕ

Үгүй гэж хэлээд өөрчилъе! 110

1-110

Авлигатай тэмцэх газрын гомдол, мэдээлэл
хүлээн авах 110 тусгай дугаар нь 1-110 дугаар
болж өөрчлөгдлөө

Техник технологийн шинэчлэлийг ашигласан,
олон улсын жишигт нийцсэн, авлигын талаарх
мэдээллийг аюулгүй, шуурхай, нууцлал хангаж
өгөх, хүлээн авах боломжийг бүрэн
бүрдүүлснээрээ давуутай болно

ХАРИЛЦАА ХОЛБООН:
ЗОХИЦУУЛАХ
ХОРОО

UNITED
AGAINST
CORRUPTION

АВЛИГЫН ЭСРЭГ ОЛОН УЛСЫН ӨДӨР

2024.12.09

АВЛИГЫН ЭСРЭГ
ХАМТДАА ТЭМЦЬЕ
Шударга ирээдүйг бүтээхийн төлөө

ХАРИЛЦАА ХОЛБООНЫ
ЗОХИЦУУЛАХ
ХОРОО

АВЛИГЫН ЭСРЭГ “НЭГДЬЕ”

АВЛИГАГҮЙ НИЙГМИЙН ТӨЛӨӨ ХАМТДАА

АВЛИГЫГ МЭДЭЭЛЭХ УТАС 110

**АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД
БАЯРЛАЛАА**